

OSOBNOSTI VO SVETE NOVÍN

Vydávanie novín v Bratislave bolo počas uplynulých storočí späté s mnohými osobnosťami a ich snahou poskytnúť rozmanité informácie, zábavu i poučenie pre ľudí počas pracovných i sviatočných dní. Pomocou nasledujúcich textov a úloh sa zoznámíš s významnými osobami nemeckej národnosti, ktoré nielen vo vtedajšom Prešporku, ale aj pre dnešnú Bratislavu, zanechali významné svedectvo svojej doby.

Nr. 1

Tag / Deň, Dátum

Jahr / Rok

Šéfredaktor

Miesto vydania

PRESSBURGER ZEITUNG

vyšli vo vtedajšom Prešporku prvýkrát 14. júla 1764. Bol to začiatok vydávania nemeckých novín na území dnešného Slovenska. V 18. storočí boli tieto noviny nesporne najčítanejšími v Uhorsku. Prvým vydavateľom bol Johann Michael Landerer a zodpovedným redaktorom Karl Gottlieb Windisch. Pôvodne vychádzali dvakrát týždenne, potom trikrát, neskôr denne a od roku 1880 dvakrát denne, ako ranné a večerné vydanie. Do roku 1840 boli spravodajskými novinami, neskôr uverejňovali aj populárno-náučné príspevky. Pre zlú finančnú situáciu prestali v roku 1929 Pressburger Zeitung vychádzať. V apríli 1930 boli obnovené pod názvom Neues Pressburger Tagblatt a v rokoch 1936 až 1939 vychádzali ako Neue Pressburger Zeitung.

Intelligenzblatt für Ungarn

Als Beilage zur Pressburger Zeitung Nr. 1. 1798.

Schraffenhal's Frauen-Zeitung.

Beiblatt zur „Pressburger Zeitung“.

V rokoch 1767 – 1849 mali striedavo vydávaných dvanásť príloh, zväčša beletristického obsahu, napríklad Politische Gespräche der Todten, Lesekabinet, Pannónia, Die Modebilder, Illustrieres Sonntagsblatt, Illustriertes Unterhaltungsblatt.

Na historickej fotografii je zobrazený dom na Ventúrskej ulici, kde tlačili Pressburger Zeitung.

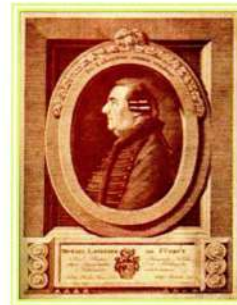
Obzri si oba obrázky, nájdí a zakrúžkuj tri rozdiely.

JOHANN MICHAEL LANDERER (1726 Budín – 1795 Bratislava),

knihlačiar, vydavateľ a zakladateľ novin Pressburger Zeitung. Od cisárovnej Márie Terézie získal privilégium na tlačenie všetkých kníh a na publikovanie dokumentov zo zasadaní snemu. Roku 1764 začal vydávať noviny Preßburger Zeitung, ktoré do roku 1812 zostali vo vlastníctve rodiny, potom sa ich vlastníkom stalo mesto.

Vydávaním operných libriet sa zaslúžil o rozvoj opery. V slovenčine vydával diela Antona Bernoláka, Jozefa Ignáca Bajzu, Jána Severiniho. V roku 1783 bol za zásluhy v knihlačiarstve povýšený do šľachtického stavu.

KARL GOTTLIEB VON WINDISCH (1725 Bratislava – 1793 Bratislava),

nemecký spisovateľ, známy najmä svojou knihou o Kempelenovom šachovom stroji, nazývanom Turek. Bol hlavným redaktorom rôznych periodik, napr. Preßburger Zeitung, Der Freund der Tugend (moralistický týždenník) či Preßburgisches Wochenblatt zur Ausbreitung der Künste und Wissenschaften (týždenník o umení a hospodárstve).

Wo bleibt denn heute der Grenzbote?

So ruft beim Quartalswechsel so mancher Leser aus; er bedankt nur nicht, daß er vergessen hat, das Abonnement rechtzeitig zu erneuern.

Skús podľa obrázku a textu zistiť, prečo sa „pán“ na ilustrácii rozčuľuje.

V druhej polovici 19. storočia začali v Bratislave vychádzať ďalšie nemecké noviny: Pressburger Tagblatt, Westungarische Grenzbote (od 1918 Grenzbote s prílohou pre mládež „Der kleine Grenzbote“), Westungarische Volkszeitung, Pressburger Presse.

Pressburger
Tagblatt

Grenzbote

KARL BENYOVSZKY (1886 Bratislava – 1962 Bad Ausee),

publicista, redaktor a historik. Po štúdiu a pobyte v zahraničí sa roku 1924 vrátil do Bratislavy, kde žil až do roku 1945. Zaujímal sa kultúru i históriu mesta. Roku 1931 vydal moderného sprievodcu, v ktorom okrem pamätihodností popisuje aj kaviarne, reštaurácie, kiná i divadlá. Pôsobil v redakcii Pressburger Zeitung, neskôr v Grenzbote. Po násilnom vysťahovaní Nemcov po druhej svetovej vojne žil až do svojej smrti v Rakúsku.

Po vzniku Československej republiky v roku 1918 naďalej v Bratislave vychádzalo z novín založených v období monarchie iba deväť. Z novovzniknutých novín boli najvýznamnejšie Deutsche Zeitung für die Slowakei a Deutsche Stimmen, ktoré boli tlačovými orgánmi nemeckých politických strán. Dovedna v rokoch 1918 až 1939 vychádzalo v Bratislave 34 nemeckých novín.

Deutsche Zeitung
für die Slowakei.

Volksstimme
Sozialdemokratisches Wochenblatt
für die Slowakei.

Deutsche Stimmen
Wochenblatt für die Karpathenländer
Herausgeber: Dr. Franz Krametz

Čo si pamätáš?

- Správne pospájaj názvy nemeckých novín.
- Vyznač, ktoré sú najstaršie nemecké noviny vydávané na Slovensku.

Pressburger

Stimme

Deutsche

Zeitung

Westungarische

Zeitung

Deutsche

Tagblatt

Pressburger

Grenzbote